בעזהשי"ת

ויאמר אלקים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עשה פרי למינו וגו'. (א יא).

במדרש פליאה (הובא בקדושת יו"ט) וז"ל, **בשעה שאמר הקב"ה תדשא הארץ דשא וגו' נזדזעו שמים וארץ, מיד העמיד רגלי יוסף כנגדן**, והוא פלאי.

ויש לומר בהקדם מה שכתוב **בערבי נחל** (בדרוש לשבת שובה (תקנב) - הובא בקדושת יום טוב סוכות ד') לפרש דברי רבותינו ז"ל (יומא פו:) גדולה תשובה שזדונות נעשו כזכיות, ופריך והא אמר שנעשו כשגגות, ומשני כאן מאהבה כאן מיראה, וצריך להבין שהרי כגבוה שמים מעל הארץ כן הבדל מצוה מעבירה, והם שני הפכים מן הקצה אל הקצה, ואיך יפעל הדבר בהפכו, ואם יבא איש לפלטין המלך וישבור כליו ויעשה לו נזק, ואח"כ יפייס את המלך ויתקן את נזקו, היעלה על הדעת שיבקש עבור זה שכר, וכן אם חרף וביזה למלך ופייסו די לו שימחק עונו.

ומבאר כי באמת אין מסתבר שמעבירה יעשה מצוה, כי לא יפעל הדבר בהפכו, אכן בכל עבירה יש מעשה ומחשבה, וידוע (קידושין לט:) דמחשבה רעה אין הקב"ה מעניש עליה, ואינה נחשבת עבירה כלל, ממילא השב מיראה בשביל עונש אינו שב אלא על המעשה ולא על המחשבה, דהא אין עליה עונש, מה שאין כן השב מאהבת המלך ב"ה בלי שום יראה על העונש, רק ישים אל לבו איך העיז פניו לפני מלך מלכי המלכים, זה שב גם על המחשבה, כי גם זה נחשב בעיניו למעשה רע ומר, והתשובה צריך לפעול איזה דבר, וזה ששב על המחשבה נעשה המחשבה כזכיות, דהא עונש בלאו הכי ליכא, לכן נעשה זכיות ואין זה מהפך להיפך, דהא זה לא היה עון כלל, וזהו החילוק בין תשובה מיראה לתשובה מאהבה. עכ"ד הנחמדים.

והנה כתב בספר **באר שבע** (להגה"ק מטאלטשווא זצוק"ל) בשם הקדמונים, דאף דקיימא לן שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, מכל מקום אם האדם עושה תשובה מאהבה, שזדונות נעשות לו כזכיות, בכגון דא יש שכר גם בהאי עלמא, עכ"ד.

ובזה אמרתי לפרש מה שכתוב בפרשת ויחי (בראשית נ טו), ויראו אחי יוסף כי מת אביהם, ויאמרו לו ישטמנו יוסף והשב ישיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אתו וגו', ויאמר אלהם יוסף אל תיראו וגו', אתם חשבתם עלי רעה, אלקים חשבה לטובה להחיות עם רב. ולפי מה שהקדמנו יובן היטב הדברים, **כי אתם חשבתם עלי רעה**, כלומר הרי במעשה לא חטאו כי יצא טובה במה שמכרוהו למצרים, כי יוסף כלכל אותם בשנות הרעב, אלא שחטאו רק במחשבה ועל מחשבה רעה אין נענשים, ומכל מקום השבטים חזרו בתשובה גם על מחשבתם הרעה, לכן **אלקים חשבה לטובה**, שנעשו להם כזכיות ממש, **למען עשה כיום הזה להחיות עם רב**, כי על זכיות שנעשו על ידי תשובה מאהבה זוכין לשכר גם בהאי עלמא ומועיל להחיות עם רב. והבן.

והנה ידועין דברי הרה"ק בעל **אוהב ישראל** זלה"ה (בפרשתו ד"ה ויאמר אלקים) לבאר מה שפירש רש"י ז"ל, **עץ פרי, שיהא טעם העץ כטעם הפרי, והיא לא עשתה כך אלא ותוצא הארץ וגו' ועץ עושה פרי, לפיכך כשנתקלל אדם נפקדה גם היא על חטאה**, עכ"ל. וקשה מה שייכות יש לחטא האדם עם חטא הארץ. וכתב ליישב דלכאורה יפלא מאוד מאין בא זה שתחטא הארץ נגד יוצרה וקונה יתברך, בשלמא מין האדם שהוא בשר ודם, שייך שפיר לפעמים שיחטא מפני היצר הרע השוכן בקרבו ומטהו בכל עת מדרך הטוב והישר ח"ו, ומאתו יתברך ניתנה הבחירה חפשית להאדם לעשות כרצונו וחפצו ולילך בדרך אשר יבחר לעצמו לטוב או כו', אך שאר הנמצאים כולם כאחד ששים ושמחים לעשות רצון קונם באין מונע, כי אין להם יצר הרע, אשר על כן מאין בא להארץ זה הרצון לחטוא.

ומבאר שם, כי הנה באמת הארץ לא חטאה כלל ואדרבה עשתה עבדות גדול ומסירות נפש בזה, ולא חסה על קלקולה וכבודה וכמאמר חז"ל (נזיר כג:) גדולה עבירה לשמה, דהנה הארץ היינו סוד ארץ עליונה השכלית הסתכלה והבינה וגו', התיישבה הארץ בלבה ואמרה כיון שהאדם קרוב לחטוא מחמת יצרו הרע, ואז יבא פגם גדול בשורש נשמתו ולא יועיל לו שום תיקון ותשובה, אשר לזאת התחכמה האדמה ושינתה תחילה ציווי הבורא יתברך, כדי שאחר כך כשיחטא האדם ח"ו יהא לו אמתלא נכונה, והוא מפני ששורש גופו הוא מן האדמה ששינתה מכבר רצון הבורא יתברך ותולין הקלקלה במקולקל, ולא יתלו החסרון והסרחון בנשמה הרוחנית. וחסה הארץ על כבוד שמים ועל האדם להקל מעליו עונש החטא וכו', ונמצא שעשתה בזה הארץ עבדות גדולה ולשם שמים נתכוונה, ועל כן לא נענשה הארץ תיכף כי קמי שמיא גליא כוונתה הרצויה שהיתה רק לכבוד יוצרה ולטובת האדם, אך כשחטא האדם אז נפקדה על חטאה כדי להוציא רצון הארץ מכח אל הפועל וכו', וזה שכתב רש"י ז"ל, לפיכך אז כשנתקלל אדם על חטאו נפקדה גם הארץ על חטאה, כדי להוציא רצון הארץ מכח אל הפועל ולהקל מעל האדם עונשו, מאחר שנלקח גופו מהאדמה אשר חטאה תחלה ונמשך האדם בטבעו אחר שורשו. עיי"ש דברים הקדושים מתוקים לחיך.

ועל פי זה מיושב דברי המדרש פליאה, **בשעה שאמר הקב"ה תדשא הארץ דשא וגו'**, והארץ שינתה מהציווי הבורא ב"ה, ומטעם שכתב האוהב ישראל כנ"ל, **נזדזעו שמים וארץ**, כי מוכח מזה שהאדם עתידה לחטוא, ואמרו ז"ל (שבת פח.) תנאי התנה הקב"ה עם מעשי בראשית אם יקיימו ישראל את התורה מוטב ואם לאו יחזיר לתוהו ובהו, **מיד העמיד רגלי יוסף כנגדן**, שאמר לאחיו כי אם חטאו במחשבה ועושין תשובה על המחשבה אז נתהפכין ונעשין זכיות, ובזה ניחמו. כי תשובה מועיל ועוד נעשין זכיות.

ובזה יש לפרש מה שהביא רשיז"ל, **בראשית, בשביל תורה ובשביל ישראל שנקראו ראשית**, הכוונה כי המחשבה נקראת ראשית, ופירוש, בראשית, כי כח המחשבה הוא לטובת התורה וישראל, כי המחשבות נתהפכין ונעשין לו כזכיות.

❖ ❖ ❖

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ (א א).

ואיתא ברש"י, **אמר רבי יצחק: לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל. ומה טעם פתח בבראשית משום וכו', שאם יאמרו אומות העולם לישראל לסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גויים, הם אומרים להם, כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם, וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו**, ע"כ.

והנה **החתם סופר בתורת משה** (פ' לך) הקשה על רש"י, כי אם כן לא שבקת חייא לכל בריה, כל אלים גבר יאמר ה' ברא העולם ונתנה לאשר ישר בעיניו, וכל דאלים וגבר על חברו יאמר ברצונו של הקב"ה נטל מזה ונתן לזה. וצ"ע.

ויש לתרץ על פי מה דאיתא בגמרא (ברכות לה:) ר' לוי רמי כתיב (תהלים כד א) לה' הארץ ומלואה וכתיב (תהלים קטו טז) השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, לא קשיא כאן קודם ברכה כאן לאחר ברכה, א"ר חנינא בר פפא כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה כאילו גוזל להקב"ה וכנסת ישראל וכו', נמצא כי על ידי הברכה האדם קונה את הארץ, ולפי זה יובן כי הארץ הוא של הקב"ה, ולזה פירוש רש"י, **כח מעשיו הגיד לעמו**, כי הקב"ה אשר כחו באמירה מסר ונתן כחו לבני ישראל דייקא, כמבואר בספה"ק כי כח האמירה הוא שרביטו של מלך זה הקב"ה, ואסור לעבד להשתמש בשרביטו של מלך, אבל בן מותר לו להשתמש בשרביטו של אביו, לכן לא שייך כח האמירת הברכה רק בישראל, אשר לאחר ברכה קונה את הארץ כדכתיב והארץ נתן לבני אדם.

וזהו ביאור דברי רשיז"ל, **שאם יאמרו אומות העולם לישראל לסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם, כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו**, כי רק ישראל ישרו בעיניו למסור להם כח האמירה, ולכן **ברצונו נטלה מהם ונתנה לנו**, על ידי אמירת הברכה, והבן.

ברכת מזל טוב

לנכדי היקר מו"ה **שמואל ישעי' רעטעק** הי"ו

חתן חתני היקר מו"ה **יחזקאל דוד בערקאוויטש** הי"ו

לרגל הולדת בתו/נכדתו **חנה אידל** תחי' למזל טוב ובשעטומ"צ

ולנכדי היקר מו"ה **יהושע פריינד** הי"ו

חתן בני היקר מו"ה **ישראל אהרן מיטטעלמאן** הי"ו

לרגל הולדת בתו/נכדתו **ריזל** תחי' למזל טוב ובשעטומ"צ

ולנכדי היקר מו"ה **שמשון יואל פויגעל** הי"ו

חתן בני היקר מו"ה **יואל מיטטעלמאן** הי"ו

לרגל הולדת בנו/נכדו **אברהם שלמה** נ"ו והכנסתו לבריתו של אאע"ה למז"ט ובשעטומ"צ

ויה"ר שההורים יזכו לגדלם ולחנכם לתורה לחופה ולמעשים טובים

ונזכה לראות רב נחת דקדושה מכל יוצ"ח עביגוא"צ בב"א.